

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Björntjärn SE0710021

Foto: John Granbo

Namn:	Björntjärn
Områdeskod:	SE0710021
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	84,6 hektar
Skyddsform:	Naturresevat
Kommun:	Ånge
Tillsynsmyndighet:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	693511/146318
Karta:	17F 7C
Ägarförhållanden:	statligt
Uppdaterad:	2018-12

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅLMÅL	4
4. OMRÅDESBESKRIVNING	4
4.1 Allmän områdesbeskrivning	4
4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet.....	5
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	5
5.1 För området i dess helhet	5
5.2 För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.....	5
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	7
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	8
7.1 Områdesskydd.....	8
7.2 Skötsel	8
8. BEVARANDESTATUS	8
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	8
10. REFERENSER	9
11. KARTOR	10

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekade att ingå i Natura 2000-nätverket enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns i direktivet ingående naturtyper (tabell 1). I området finns de av kommissionen prioriterade naturtyperna västlig taiga och skogbevuxen myr vilket är det främsta motivet för utpekandet. På detaljkartan finns naturtyperna redovisade geografiskt för området.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Naturtyp</i>	<i>Areal (ha)</i>	<i>Andel (%)</i>
3160	Dystrofa sjöar eller småvatten	3	3,5
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	3	3,5
9010*	Västlig taiga undergrupp: Gammal tallskog Gammal granskog	67	80
91D0*	Skogbevuxen myr	5	6

*) = Prioriterad naturtyp

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000-området Björntjärn består till största delen av brandpräglad tallnurskog men även mindre delar med grannnurskog, tjärn och myrmark. Det främsta bevarandesyftet är att bevara och återställa naturmiljön inom området. För att bibehålla en brandpräglad miljö och gynna brandberoende naturvärden bör naturvårdsbränningar genomföras i delar av den brandpräglade skogen. Övriga delar liksom grannnurskogen ska lämnas till fri utveckling där naturliga processer ska få råda.

Området är skyddat som naturreservat. Något ytterligare behov av bevarandeåtgärder är inte aktuellt. I tabell 2 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 2. Bevarandemål för ingående naturtyper

<i>Naturtyp</i>	<i>Bevarandemål</i>
3160, Dystrofa sjöar eller småvatten	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 3 ha. Intakt hydrologi i strandzonen och skoglig kontinuitet i omgivningen.
7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 3 ha. Naturlig hydrologisk regim ska råda.
9010, Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 67 ha. Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. Talldominerade delar ska bibehålla tallkontinuitet och naturlig dynamik ska råda. Naturlig föryngring av tall ska råda. Typiska arter som dvärgbägarlav (<i>Cladonia parasitica</i>) ostticka (<i>Skeletocutis odora</i>) och lappticka (<i>Amylocystis lapponica</i>) ska ha ej minskande populationer. Naturvårdsbränning av minst 1/3 av den talldominerade brandpräglade ytan inom 20 år. Mängden död ved ska över tiden utgöra minst 10 % av totalvolymen ved, dock minst 20 m³/ha.
91D0, Skogbevuxen myr	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 5 ha. Naturlig hydrologisk regim och skoglig kontinuitet ska råda.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Björntjärn är också skyddat som naturreservat (Björntjärnsskogens naturreservat) och ligger i västra delen av Ånge kommun. Norra delen av reservatet består av en mycket gammal, 200 - 250-årig, granskog med inslag av äldre tallar i åldern 250–300 år. Området karaktäriseras av högväxta granar med grova dimensioner, omkullfallna träd i alla olika nedbrytningsstadier och många grantorrorakor. Den södra delen av reservatet består av tallskog med inslag av gamla

grova tallar. Spår av brand ses på talltorrakor lite varstans i området. Den södra delen har troligtvis brunnit för ca 140 år sedan men denna brand kan inte ha berört den norra delen. Den senaste branden i norra delen torde istället skett för minst 250 år sedan.

4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet

Här finns bl a doftskinn (*Cystostereum murrarii*), ostticka (*Skeletocutis odora*), lappticka (*Amylocystis lapponica*), dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*) och reliktbody (*Nothorhina punctata*).

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Naturlig, gammal barrskog med inslag av myrar är idag en värdefull livsmiljö för många arter och har förutsättning att vara det så länge inte området påverkas av modernt skogsbruk och hydrologin inte påverkas i närområdet.

5.2 För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

3160, Dystrofa sjöar och småvatten Naturliga sjöar och vattensamlingar med av torv eller humussyror brunfärgat vatten. Sjöarna omges i regel av gungflyn med såväl vertikal som horisontell torvtillväxt och med en zonerings i vegetationen. Sjöarna har ett lågt pH, ofta pH 3-6.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Naturliga omgivningar med intakta strandvåtmarker och strandskog. Många av de dystrofa sjöarnas karaktärsarter är beroende av strandskogen och våtmarkerna som livsmiljö.
- Bibehållna eller förbättrade förhållanden avseende vattenståndsfluktuationer och hydrologi.
- Oreglerade förhållanden skall upprätthållas och negativ påverkan från eventuella tidigare regleringar, rensningar eller dikningar minimeras.
- En för naturtypen naturlig artsammansättning utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar.
- Naturligt näringsfattigt och humusrikt, svagt surt vatten med låg grad av mänsklig belastning avseende bl a försurande ämnen, partiklar, näringsämnen och miljögifter.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de aktuella hotfaktorerna.

7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn Öppna eller mycket glest skogbevuxna myrar med max 25 % trädäckning och näringsfattiga miljöer. Naturtypen domineras av våtmarksarter som vitmossarter, ängsull, vattenklöver, mm.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen

- Hydrologi och hydrokemi bör inte påverkas negativt. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av ingrepp utan endast som en eventuell följd av naturliga klimatförändringar.
- Vattenregimen i vattendragen bör vara så naturlig som möjligt.
- Täckningsgraden av botten- fält- busk och trädsikt bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare.
- De strukturer/formelement som finns på myrarna bibehålls. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar.

9010, Västlig taiga Naturliga, gamla, tall- och granskogar i norra och mellersta Sverige samt yngre successioner som utvecklas naturligt efter brand eller omfattande stormfällningar. Med naturliga, gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning, men de har aldrig omfattats av större kalavverkningar. Naturtypen hyser mycket stor variation av arter allt från vanliga skogsarter till en rad hotade arter bland mossor, lavar, svampar och insekter (främst skalbaggar) mm.

Undergrupper:

Gamla talldominerade skogar Ofta tydligt brandpräglade skogar på magrare marker, ofta mellansuccessioner som i ett senare skede kommer att övertas av gran om skogen inte brinner på nytt.

Gamla grandominerade skogar, utgör de naturliga skogarnas kärna och omfattar rikligt med grovvuxna träd och murken ved av varierande ålder.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av träd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.
- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t.ex. brand, stormfällningar, insektsangrepp och översvämningar.
- Förekomst av substrat är en förutsättning för epifytiska lavar och svampar knutna till naturtypen, samt även för vedlevande insekter. Exempel på substrat är död ved; grenar, torrträd, lågor m.m. i olika nedbrytningsstadier, gamla och grova träd med dithörande barkstruktur. Gamla träd och lång trädkontinuitet är även viktigt för marklevande mykorrhizasvampar.
- I områden med brandhistorik är vissa typer av strukturer en förutsättning för många typiska arter av fr.a. brandberoende och/eller brandgynnade insekter.
- P.g.a. avsaknad av naturliga bränder är naturvårdsbränning en viktig skötselmetod.
- Ostörd hydrologi i framför allt sumpskogsmiljöer, samt i angränsande myrmark.

91D0, Skogbevuxen myr Myrar som är skogbevuxna med barr- eller blandskog.

Krontäckningen skall vara minst 25 %. Samtliga tallmossor räknas till denna typ, medan de skogbevuxna kärren får ha en krontäckning på högst 70 %. Vid tätare krontäckning räknas de till sumpskog.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Skoglig kontinuitet av barr-, bland- eller lövskog med en varierad åldersstruktur och gamla träd, främst tall, glasbjörk och gran.
- Rätt växtbetingelser och pH för vitmossor
- Förekomst av substrat för främst mossor och kärlväxter. Ex död ved, högstubbar, grenar, torrträd, hålträd, lågor m.m. av olika trädslag (främst tall) och nedbrytningsgrad. Gamla och grova träd av olika trädslag (främst tall).
- Naturlig dynamik, vilket omfattar naturliga störningar, som stormfällningar, insektsangrepp och översvämningar.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna

6. Hotbild mot Natura 2000-området

Björntjärn är skyddat som naturreservat, vilket innebär att de stora hoten är undanröjda. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-området negativt visas i tabell 3.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. I övervakningsarbetet är det viktigt att i mån av resurser redovisa hur de globala problemen utvecklas på såväl objekts- som länsnivå. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 3. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyper negativt

<i>Naturtyp</i>	<i>Hot</i>
3160, Dystrofa sjöar eller småvatten	<ul style="list-style-type: none"> • Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering. • Utsläpp av föroreningar från punktkälla, t ex avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet. • Kalkning av omgivande våtmarker förändrar de fysiska och kemiska förutsättningarna för strandmiljöernas naturligt förekommande arter. En zon på 100 m närmast vattnet undantagen från spridning antas minska hotet. • Utbyggnad av befintlig skogsbilväg kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag. Broar, trummor eller passager över till- eller utflöde kan orsaka vandringshinder. • Skogsbruk i tillrinningsområdet; slutavverkning, markavvattning och skyddsdikning ökar avrinningen och därmed risken för erosion och läckage av bl a humusämnen och partiklar. Kan medföra grumling och igenslamning av botten.
7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	<ul style="list-style-type: none"> • Markavvattnande åtgärder liksom dämning som kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet. • Genom att anlägga skogsbilvägar över eller i närheten av habitatet kan hydrologin och/eller hydrokemin i området förstöras.
9010, Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> • Graninvandring är ett hot mot flerskiktade tallskogar som tidigare uppkommit efter brand.

	<ul style="list-style-type: none"> Brist på bränder ger minskad mängd nybränd ved och mark, vilket är ett hot för många brandberoende arter, samt kan ge en tillväxt av humuslagret med efterföljande vegetationsförändringar.
91D0, Skogsbevuxen myr	<ul style="list-style-type: none"> Ingrepp i kringliggande vattenytans hydrologi, eller förändrad vattenregim i ett vattendrag. Spridning av till exempel aska och gödningsämnen i habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten. En zon på 50 m närmast habitatet undantagen från spridning antas minska hotet.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Natura 2000-regelverket medför att det enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett Natura 2000-område. Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

Området är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat enligt svensk lag och har därför det rättsliga skydd som kan tänkas behövas.

7.2 Skötsel

Den gamla granskogen, myrarna och sjön lämnas för fri utveckling där naturliga processer ska få råda. Den brandpräglade skogen i södra delen av området bör brännas för att bevara den brandpräglade miljön och gynna de arter som är beroende av brand. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 4.

Tabell 4. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Naturvårdsbränning av brandpräglad skog	Inom 20 år	1
Fri utveckling	Tills vidare	2

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då området är relativt opåverkat från modernt skogsbruk och en god hydrologisk regim råder.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärderingen av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län, den boreala regionen.

10. Referenser

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

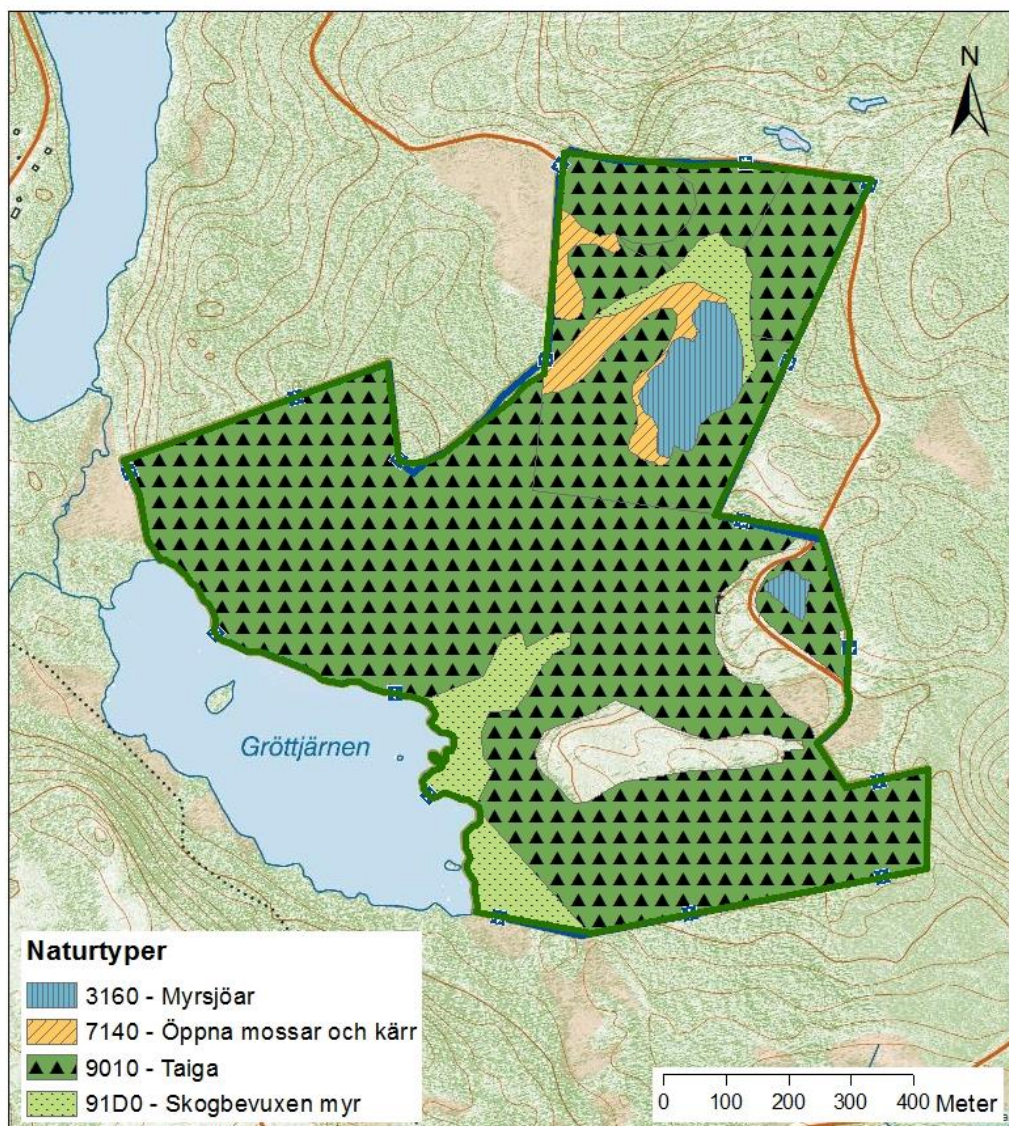
Naturvårdsverket 2003. Natura 2000, Art- och naturtypsvisa vägledningar.

Candell, Lars, 1986; *Natur och kultur längs Ljungans dalgång*, Ljungankommittén

Simonsson, Per. 1979; *Urskogar och naturskogar i Västernorrlands län*. Länsstyrelsen i Västernorrland 1979:11.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverktyget skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprovning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

 Natura 2000

 Naturreservat

© Länsstyrelsen Västernorrland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan